

Ett beslut att inte meddela prövningstillstånd för en klagande hindrar inte domstolen att ta ställning till om prövningstillstånd ska meddelas beträffande en annan klagandes överklagande av samma underrättsavgörande.

Lagrum:

34 a § fjärde stycket förvaltningsprocesslagen

A.M. hade haft hel tidsbegränsad sjukersättning under perioden augusti 2006 – september 2008. Han ansökte i juni 2008 om hel sjukersättning tills vidare fr.o.m. oktober 2008. Försäkringskassan avlog i beslut den 2 oktober 2008 A.M:s ansökan om hel sjukersättning och beviljade honom i stället halv sjukersättning tills vidare från och med oktober 2008. Vid omprövning den 17 februari 2009 ändrade Försäkringskassan inte sitt tidigare beslut. A.M. överklagade beslutet hos Förvaltningsrätten i Luleå som i dom den 2 februari 2011 delvis biföll hans överklagande och utöver tidigare beviljad ersättning beviljade honom halv tidsbegränsad sjukersättning för perioden oktober 2008 – mars 2010.

Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens dom hos Kammarrätten i Sundsvall. Kammarrätten beslutade den 14 mars 2011 att inte meddela prövningstillstånd med anledning av Försäkringskassans överklagande.

Den 31 mars 2011 överklagade också A.M. förvaltningsrättens dom och yrkade att han skulle beviljas hel sjukersättning tills vidare från och med oktober 2008.

Kammarrätten i Sundsvall (2011-11-18, Sjödin, Eberstein, Södergren, referent) yttrade: För de mål det är särskilt föreskrivet krävs, enligt 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL, prövningstillstånd för att kammarrätten ska pröva ett överklagande av ett beslut som förvaltningsrätten meddelat i målet. Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. En upplysning om detta ska tas in i kammarrättens beslut. – Om endast en av två taleberättigade parter har överklagat en dom ska kammarrätten inte avgöra målet innan överklagandetiden gått ut, om det inte står klart att motparten inte avser att överklaga (se RÅ 2001 ref. 9 och RÅ 2008 not. 30). Detta gäller också, som framgår av RÅ 2001 ref. 9, kammarrättens beslut att inte meddela prövningstillstånd. Det kan alltså konstateras att kammarrätten gjorde fel som beslutade att inte meddela prövningstillstånd innan överklagandetiden hade gått ut. – Frågan är då hur en sådan situation som den som uppstått i målet ska hanteras. Kammarrätten har inte några möjligheter att ändra sitt eget beslut att vägra prövningstillstånd. Beslutet kan överklagas eller, om tiden för överklagande har gått ut, angripas med extraordinärt rättsmedel. Behörig domstol är i båda fallen – såvitt är av intresse i det här sammanhanget – Högsta förvaltningsdomstolen (jfr RÅ 1997 not. 46 och RÅ 2007 ref. 78). Det finns i och för sig visst fog för betraktelsesättet att ett beslut att vägra prövningstillstånd endast gäller

det överklagande som då är föremål för prövning, och att det således skulle vara möjligt att vägra tillstånd till prövning av den ena partens överklagande och meddela sådant tillstånd för prövning av den andres (jfr, för allmän domstols del, NJA 1996 s. 209 och RH 1980:12). Även om ett sådant betraktelsesätt godtas, följer emellertid inte utan vidare att kammarrätten i ett och samma mål skulle ha möjlighet att ta ställning till frågan om prövningstillstånd genom två skilda beslut som meddelas vid olika tidpunkter. – En ordning där förvaltningsrättens avgörande, som det uttrycks i 34 a § FPL, ”står fast” i förhållande till den ena parten men inte i förhållande till den andra skulle kunna leda till svårhanterliga situationer. Om den part som vägrats prövningstillstånd överklagar beslutet till Högsta förvaltningsdomstolen, och motparten överklagar förvaltningsrättens dom till kammarrätten, blir målet föremål för prövning i två instanser samtidigt. Vilken instans som lämpligen bör avgöra frågan om prövningstillstånd i kammarrätten först tycks vara långtifrån givet. Ställningstagandet till frågan om prövningstillstånd kan inte i alla situationer – i synnerhet inte om det kan vara fråga om prejudikatdispens – göras helt oberoende av vilken ram för prövningen som slutligen kommer att gälla i kammarrätten. Om den part som vägrats prövningstillstånd å andra sidan väljer att inte överklaga kammarrättens beslut och kammarrätten, eller efter överklagande Högsta förvaltningsdomstolen, sedan meddelar tillstånd till prövning i kammarrätten av motpartens överklagande har den förstnämnda parten försuttit sina möjligheter att få sin talan fullständigt prövad av kammarrätten. Det kan givetvis inte uteslutas att ställningstagandet till ett överklagande av kammarrättens första beslut skulle kunna ha blivit ett annat om parten vetat om att det ändå skulle bli en process i kammarrätten. – På grund av det sagda, och i avsaknad av närmare vägledning i frågan från Högsta förvaltningsdomstolen, finner kammarrätten att övervägande skäl talar för att tolka 34 a § FPL på så sätt att kammarrätten slutligt skiljer sig från målet genom ett beslut att vägra prövningstillstånd. Kammarrätten kan därför, så länge kammarrättens beslut den 14 mars 2011 gäller, inte ta upp A.M:s överklagande till prövning. – Kammarrätten avvisar A.M:s överklagande.

A.M. och Försäkringskassan överklagade kammarrättens beslut och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle upphäva kammarrättens avvisningsbeslut och visa målet åter till kammarrätten för prövning av frågan om prövningstillstånd avseende A.M:s överklagande av förvaltningsrättens dom.

A.M. anförde bl.a. följande. Beslutet att inte meddela Försäkringskassan prövningstillstånd före överklagandetidens utgång har fått till följd att hans överklagande inte har kunnat prövas.

Försäkringskassan anförde att frågan om prövningstillstånd inte borde ha avgjorts innan överklagandetiden gått ut även för A.M. Beslutet att avvisa överklagandet var felaktigt eftersom detta inkommit i rätt tid.

Högsta förvaltningsdomstolen (2013-09-11, Jermsten, Dexe, Nord, Ståhl, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) får en förvaltningsmyndighets beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Enligt 33 § FPL får en förvaltningsrätts beslut överklagas hos kammarrätt och en kammarrätts beslut hos Högsta förvaltningsdomstolen av den som beslutet angår om det gått honom emot.

För de mål det är särskilt föreskrivet krävs, enligt 34 a § första stycket FPL, prövningstillstånd för att kammarrätten ska pröva ett överklagande av ett beslut som förvaltningsrätten har meddelat i målet. I fjärde stycket anges att förvaltningsrättens beslut står fast om prövningstillstånd inte meddelas och att en upplysning om detta ska tas in i kammarrättens beslut.

Frågan i målet är om kammarrätten till följd av sitt beslut att inte meddela Försäkringskassan prövningstillstånd var förhindrad att pröva A.M:s överklagande av förvaltningsrättens dom.

Som framgår av 22 § förvaltningslagen och 33 § FPL är möjligheten att överklaga ett beslut individuell. Ett överklagande från en klagande kan därför inte begränsa en annan klagandes möjlighet att för egen del överklaga samma avgörande.

Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i 34 a § fjärde stycket FPL förstås så att det överklagade beslutet står fast i förhållande till den klagande som vägrats prövningstillstånd. Bestämmelsen hindrar således inte att kammarrätten senare tar ställning till om prövningstillstånd ska meddelas beträffande en annan klagandes överklagande av samma underrättsavgörande.

Kammarrätten var alltså inte förhindrad att pröva frågan om prövningstillstånd med anledning av A.M:s överklagande av förvaltningsrättens dom.

Kammarrättens avgörande ska därför upphävas och målet visas åter till kammarrätten för fortsatt handläggning.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens avgörande och visar målet åter till kammarrätten för fortsatt handläggning.

Mål nr 7412-11, föredragande Malmborg

Rättsfall: RÅ 2008 not. 30.

Litteratur: Wennergren och von Essen, Förvaltningsprocesslagen m.m. – en kommentar, 6 u. 2013, s. 432.